

Algorytmy ewolucyjne

Piotr Lipiński

Klasyczne algorytmy ewolucyjne

- Klasyczne algorytmy ewolucyjne
  - algorytmy genetyczne
    - zwykle przestrzeń poszukiwań to $\{0, 1\}^d$
    - niektóre wersje działają na przestrzeni poszukiwań złożonej z permutacji
  - strategie ewolucyjne
    - przestrzeń poszukiwań to $\mathbb{R}^d$
    - występuje mechanizm auto-adaptacji
  - programowanie genetyczne
    - przestrzeń poszukiwań to zbiór drzew
  - programowanie ewolucyjne
    - przestrzeń poszukiwań to wyrażenia pewnej gramatyki

Algorytmy genetyczne

- Poznane dotychczas algorytmy genetyczne:
  - PBIL
  - CGA
  - SSGA
  - SGA
- Algorytm SGA często dostosowuje się do konkretnych problemów przez wprowadzenie nowych operatorów ewolucyjnych, które pozwalają zmienić działanie algorytmu i zwiększyć jego efektywność.
- Algorytm SGA można łatwo dostosować do optymalizowania funkcji celu zadanych na przestrzeniach poszukiwań innych niż $\Omega = \{0, 1\}^d$.
  - Zazwyczaj wystarczy zmienić jedynie operatory krzyżowania i mutacji.
- W praktyce rzadko kiedy stosuje się oryginalny algorytm SGA bez wprowadzania zmian dostosowujących ten algorytm do konkretnego problemu praktycznego.

Popularne benchmarki

- Proste popularne benchmarki dla algorytmów genetycznych na przestrzeni poszukiwań $\Omega = \{0, 1\}^d$:
  - OneMax – liczba jedynek w wektorze binarnym,
  - Pattern – liczba pozycji wektora binarnego zgodna z ustalonym wzorcem,
  - DeceptiveOneMax – jeśli wektor składa się z samych zer, wartością funkcji jest $d+1$, w przeciwnym przypadku wartością funkcji jest liczba jedynek,
  - K-DeceptiveOneMax – wektor binarny dzieli się na bloki długości K, na każdym bloku liczy się funkcję DeceptiveOneMax, ostatecznie funkcja zwraca sumę uzyskanych wyników (K powinno dzielić d bez reszty).
- Przykłady (dla $d = 8$):
  - OneMax(00100100) = 2
  - Pattern(00100100) = 6 (dla ustalonego wzorca 01100110)
  - DeceptiveOneMax(00100100) = 2
  - DeceptiveOneMax(00000000) = 9
  - 4-DeceptiveOneMax(0010 0100) = 2 (odstęp pokazuje podział wektora)
  - 4-DeceptiveOneMax(0000 1111) = 9 (odstęp pokazuje podział wektora)
  - 2-DeceptiveOneMax(00 10 01 00) = 8 (odstęp pokazuje podział wektora)

Operatory ewolucyjne – selekcja

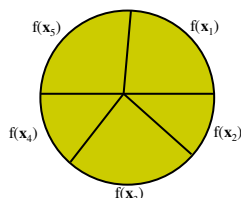
- W niektórych podejściach selekcji nie uważa się za operator przeszukiwania, mimo że ma bardzo duży wpływ na działanie algorytmu.
- Selekcja może być zastosowana zarówno przed jak i po zastosowaniu pozostałych operatorów przeszukiwania.
- Kiedy selekcja jest stosowana przed użyciem innych operatorów przeszukiwania, proces konstrukcji następnej populacji przy tych operatorów przeszukiwania zwany jest reprodukcją.
- Generational EA – algorytm, w którym wymianie podlega większość populacji.
- Steady-state EA – algorytm, w którym wymianie podlegają nieliczne osobniki.
- Generational Gap – w niektórych algorytmach pewne osobniki przechodzą do następnego pokolenia bez zastosowania żadnych operatorów przeszukiwania, zjawisko takie zwane jest Generational Gap.
- Elitism – w niektórych algorytmach najlepsze osobniki z bieżącego pokolenia są automatycznie włączane do następnego pokolenia, zjawisko takie zwane jest Elitism.

Selekcja według funkcji przystosowania

- Rozpatrujemy problem maksymalizacji funkcji celu F na przestrzeni poszukiwań Ω .
- Niech $P = \{x_1, x_2, \dots, x_N\}$ będzie populacją złożoną z N osobników. Dla każdego osobnika x_i można policzyć wartość funkcji celu $F(x_i)$.
- Sama wartość funkcji celu jest trudna do interpretacji kiedy nie znamy prawdziwych minimów i maksimów funkcji celu (trudno powiedzieć czy osobnik jest dobry czy nie).
- Jednym z pomysłów może być rozpatrywanie wartości funkcji celu danego osobnika w porównaniu do wartości funkcji celu innych osobników w populacji.
- Pierwsze podejście:
  - Zamiast $F(x_i)$ rozpatrujemy:
$$\frac{F(x_i)}{\sum_{j=1}^N F(x_j)}$$
  - Problem dla funkcji celu przyjmującej ujemne wartości.
  - Jeżeli różnica między maksymalną i minimalną wartością funkcji celu w populacji jest niewielka, to osobniki w populacji będą miały zbliżone wartości proponowanej funkcji.
- Drugie podejście:
  - Zamiast $F(x_i)$ rozpatrujemy:
$$\frac{F(x_i) - F_{\min}}{\sum_{j=1}^N (F(x_j) - F_{\min})}$$
  - gdzie $F_{\min}$ to minimalna wartość funkcji celu w danej populacji.
  - Wartość tę nazywamy wartością funkcji przystosowania (ang. fitness function) osobnika x_i w populacji P i oznaczamy przez $f(x_i)$.
  - UWAGA: Wartość przystosowania osobnika zależy od populacji, w kontekście której jest rozpatrywany!

Selekcja według funkcji przystosowania

- Selekcja według funkcji przystosowania (zwana metodą ruletki):
  - z populacji P wybiera się losowo osobnika z prawdopodobieństwami wyboru poszczególnych osobników zadanymi przez ich wartości przystosowania
  - (wartości przystosowania osobników w populacji są zawsze z przedziału $[0, 1]$ i sumują się do 1 w całej populacji, więc mogą być używane jako prawdopodobieństwa wyboru poszczególnych osobników)

- PROBLEMY:
  - (techniczny) mianownik ułamka może czasami być zerem
    - można wówczas przyjąć, że przystosowanie każdego osobnika jest takie samo i wynosi $1/N$
  - (merytoryczny) jeśli w populacji będzie osobnik o wartości funkcji celu znacznie przewyższającej wartości funkcji celu pozostałych osobników, to losowany będzie głównie on (tzw. dominacja super osobników)
    - problem często występuje w początkowych iteracjach algorytmów ewolucyjnych
    - rozwiązaniem może być skalowanie wartości funkcji celu lub przystosowania
    - rozwiązaniem może być też zastosowanie innej metody selekcji (m.in. selekcji rankingowej)

Selekcja według funkcji przystosowania

- Skalowanie wartości funkcji celu:

- Simple Scaling

$$F_{scaled}(\mathbf{x}_i) = F_{original}(\mathbf{x}_i) - F_{min}$$

gdzie F_{min} to minimalna wartość funkcji celu znaleziona dotychczas.

- Sigma Scaling

$$F_{scaled}(\mathbf{x}_i) = \max(0, F_{original}(\mathbf{x}_i) - (F_{mean} - c\sigma))$$

gdzie F_{mean} to średnia wartość funkcji w aktualnej populacji, σ to odchylenie standardowe, a c to pewna stała.

- Power Scaling

$$F_{scaled}(\mathbf{x}_i) = (F_{original}(\mathbf{x}_i))^k$$

dla pewnej stałej $k > 0$.

- Exponential Scaling

$$F_{scaled}(\mathbf{x}_i) = \exp(F_{original}(\mathbf{x}_i) / T)$$

gdzie $T > 0$ to pewien parametr malejący w kolejnych iteracjach.

Selekcja rankingowa

- W odróżnieniu od selekcji według funkcji przystosowania, selekcja rankingowa nie przywiązuje wagi do wielkości różnic między wartościami funkcji celu poszczególnych osobników w populacji, a opiera się jedynie na rankingu osobników.
- Ranking polega na posortowaniu osobników z populacji według rosnącej wartości funkcji celu (0 – osobnik najgorszy, N-1 – osobnik najlepszy).
- Linear Ranking – prawdopodobieństwo wyboru osobnika x to:

$$P_{linear}(x) = \frac{\alpha + [rank(x)/(N-1)](\beta - \alpha)}{N}$$

gdzie $0 < \alpha < \beta$ to parametry, takie że $\alpha + \beta = 2$ (jakie jest ich znaczenie?).

- Power Ranking

$$P_{power}(x) = \frac{\alpha + [rank(x)/(N-1)]^k(\beta - \alpha)}{K}$$

gdzie $0 < \alpha < \beta$ oraz k to parametry, a K to stała normalizująca.

- Geometric Ranking

$$P_{geom}(x) = \frac{\alpha(1-\alpha)^{N-1-rank(x)}}{K}$$

- Exponential Ranking

$$P_{exp}(x) = \frac{1 - \exp(-rank(x))}{K}$$

Selekcja turniejowa

- Selekcja turniejowa:
  - z populacji wybierana jest losowo ustalona liczba K osobników z rozkładem jednostajnym (wybór każdego osobnika jest jednakowo prawdopodobny, nie zależy od jego wartości funkcji celu),
  - z wybranych K osobników wybierany jest najlepszy (zwycięzca turnieju),
  - wybrany zwycięzca turnieju dodawany jest do nowej populacji,
  - powyższe kroki są powtarzane aż do wypełnienia nowej populacji (wylosowania odpowiedniej liczby osobników).
- Jakie znaczenie ma ustalona liczba K ? Jak wpływa na prawdopodobieństwa wyboru poszczególnych osobników?
- Przykład/Zadanie:
  - Rozważamy problem optymalizacji OneMax o długości 4.
  - Bieżąca populacja składa się z 8 osobników: 0000, 1000, 0100, 0010, 0001, 0011, 0111 i 1111.
  - Jakie jest prawdopodobieństwo, że w selekcji turniejowej z $K = 4$ w pierwszej iteracji wylosujemy osobnika 0000? A jakie, że 0111?

Operatory ewolucyjne – rekombinacja

- Operatory rekombinacji są zazwyczaj dwóch rodzajów: krzyżowania i mutacji.
- W zależności od konkretnego algorytmu ich działanie i znaczenie może być różne.
- O ile operatory selekcji są dość uniwersalne i nie zależą od rodzaju przestrzeni poszukiwań, o tyle operatory rekombinacji muszą odpowiadać kodowaniu elementów przestrzeni poszukiwań.

- Operatory rekombinacji dla problemów na przestrzeni poszukiwań $\Omega = \{0, 1\}^d$:
  - No Recombination (kopiowanie chromosomu od losowo wybranego rodzica)
  - Uniform Crossover (występuje w SSGA)
  - Multi-Point Recombination (występuje w SGA)

Operatory ewolucyjne – rekombinacja

- Operatory rekombinacji dla problemów na przestrzeni poszukiwań $\Omega = \mathbb{R}^d$:
  - No Recombination (kopiowanie chromosomu od losowo wybranego rodzica)

  - Rekombinacje dyskretne (nie zmieniają wartości poszczególnych genów)
    - Multi-Point Recombination (analogicznie jak w przypadku binarnym)
    - Global Discrete Recombination (analogicznie do krzyżowania jednostajnego w przypadku binarnym)

  - Global Intermediate Recombination
    - Osobnik potomny jest średnią arytmetyczną wszystkich swoich rodziców.
  - Local Intermediate Recombination
    - Osobnik potomny jest średnią arytmetyczną dwóch losowo wybranych swoich rodziców.
  - Intermediate Recombination
    - Osobnik potomny jest średnią ważoną wszystkich swoich rodziców, z ustalonymi wagami.
  - Geometric Recombination
    - Osobnik potomny jest średnią geometryczną wszystkich swoich rodziców

  - Heuristic Recombination
    - Osobnik potomny to
$$y = u(x_2 - x_1) + x_2$$
gdzie x_1 to najgorszy z jego rodziców, x_2 to najlepszy z jego rodziców, zaś u to liczba wygenerowana losowo z rozkładem $N(0, 1)$.

  - Simplex Recombination
    - Osobnik potomny to
$$y = c + (c - x_2)$$
gdzie x_1 to najgorszy z jego rodziców, x_2 to najlepszy z jego rodziców, a c to środek ciężkości grupy rodziców z wyłączeniem rodzica x_1 .